TAEKVONDO SPORTINING RIVOJLANISH TARIXI

Burxonov Hasanxo‘ja Ahrorxon o‘g‘li
Mirzo Ulug‘bek nomidagi O‘zbekiston Milliy Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada taekvondo sport turini rivojlanish tarixi haqida fikr yuritiladi.
Kalit so‘zlar: Taekvondo yakka kurashi, jangavor san’at turlari, Janubiy Koreya.
Annotation: This article discusses the history of the development of the sport of taekwondo.
Key words: Taekwondo single combat, martial arts, South Korea.

Taekvondo - sharq yakkakurashlaridan biri bo‘lib, vatani Janubiy Koreya hisoblanadi. «Taekvondo» so‘zi koreys tilidan taijima qilinganda tae - oyoq harakati, kvon - qo‘1 harakati, do - yoT degan ma’noni anglatadi. Taekvondo Koreyada vujudga kelgan va keng ommalashgan sport turlaridan biri hisoblanadi. Garchi bu tizimning jangovar turi ham mavjud boTsada, butun dunyoda sport yo‘nalishidagi variantining nisbatan keng ommalashishi qayd qilinadi. 1910 -1945-yillar davomida Koreya Yaponiya mustamlakasi bo‘lgan. Jumladan, bu davrda amal qilgan mustamlakachilik boshqaruv rejimi madaniyatning barcha jabhalarida milliy elementlaming ahamiyatini maqsadga yo‘naltirilgan ko‘rihishda, hukmron mamlakat foydasini ko‘zlab susaytirilishi qayd qilinadi, ya’ni she’riyatdan tortib, maktab ta'limigacha va timsollardan an’anaviy jangovar sa’nat turlari sohalarigacha bu salbiy ko‘rinishdagi holat o‘z ta’sirini ko‘rsatgan. Koreyada qadimdan tarkib topgan jangovar sa’nat turlarining ta’qib qilinishi va taqiqlanishi oqibatida qariyb 35 yil davomida yashirincha o‘rgatib kelingan. Yaponiya hukumati tomonidan bu davrda Koreyada ma’naviy-axloqiy meros amaliyotining avloddan-avlodga uzatilishini to‘xtatish maqsadlariga qaratilgan istibdod siyosatiga bog‘liq jarayonlar davomida ko‘pgina jangovar sa’nat maktablari barbod qilingan, ulaming mazmun-mohiyatini tashkil qiluvchi xazina sifatidagi tarkibini yo‘q qilishga harakat qilingan. Shu sababli Koreyada Yaponiya mustamlakachilik zulmidan ozodlikka chiqqanidan keyingi davrda milliy uyg‘onish, qayta tiklanish davri boshlangan, bu vaqtda tub mohiyati asoslari yo‘qotilishga harakat qilingan, asosiy ko‘rinishida aytish mumkinki, faqatgina yalang‘och holatda qo‘l jangi shaklida namoyon bo‘luvchi maktab vakillari tomonidan jangovar sa’natning o‘rgatilishi ko‘rinishdagi vaziyat shakllangan. M a’lumki, bu davrga kelib Koreya mamlakati ikki mustaqil davlat, ya’ni shimoliy mintaqada joylashgan Koreya Xalq Demokratik Respublikasi va janubiy mintaqada joylashgan Koreya Respublikasiga ajratilgan. Bunda har ikkala davlatda ham qatog‘on siyosatiga asoslangan, diktatorlikboshqaruv rejimiqaror topgan. Tabiiyki, totalitar boshqamv rejimi hamma joyda va har doim ma’naviy mustaqillik tushunchalaridan yiroq hisoblanadi va mustaqil fikrlashga qarshi turadi. Shu sababli Koreyaning janubiy va shimoliy mintaqalarida joylashgan har ikkala davlat ham maTum ma’noda o‘z qarashlari bo‘yicha bir-biriga b‘xshash boTib, ikkalasida ham jangovar sa’nat an’analarini butunlay, 7 yakuniy holatda yo‘q qilishga qaratilgan intilishlar namoyon bo ‘ ladi, ya’ni asosiy maqsad - j angovar sa 'natning odamning ruhiy dunyosini yuksaltirishga qaratilgan jihatlarini yo‘qqa chiqarish va uni shunchaki oddiy sport turiga, ommaviy jismoniy tarbiya uchun yaroqli hisoblangan ko‘rinishga olib kelish siyosati yuritilishga qaratilgan. Aynan shu sababli Janubiy Koreyada Xapkido, Kuksulvon, Tekkyon, Tansudo, Subak va boshqa bir qator jangovar sa’nat turlari ustalari davriy ravishda nazorat ostiga olingan, ya’ni ulaming davlatning rasmiy siyosatiga mos kelmaydigan ko‘rinishdagi faoliyatiga chek qo‘yish ko‘zda tutilgan. Shimoliy mintaqada (Koreya Xalq Demokratik Respublikasi) esa bu ko‘rinishdagi davlat siyosatiga mos kelmaydigan jangovar sa’nat turlari butunlay faoliyat ko‘rsatishi taqiqlangan. 1950-yildan boshlab, Yaponiya mustamlakachilik hukmronligi tugatilganidan keyin, vujudga kelgan 9 ta «yangi» maktablar yagona ko'rinishdagi (unifikatsion) uslubni shakllantirish maqsadlarida birlashtirilgan. Bu maktablar quyidagilardan tashkil topgan: Yonmug-kvan, Kandog-kvan, Mudog-kvan, Odogkvan, Sanmug-kyan, Xanmug-kvan, Chidog-kvan, Chxan-mugkvan, Chxondog-kvan («kvan» koreys tilida - «saroy» degan m

a’noni anglatadi). Yangi uslubni kodlashtirish bo‘yicha amalga oshirilgan ishlarga Odog-kvan maktabi rahbari, 32 yoshdagi general-leytenant Choy Xon Xi rahbarlik qiladi (2-rasm). Shu sababli uni, odatda, taekvondoning otasi deb hisoblashadi. Bu atama general Choy tomonidan 1955-yilda unifikatsion uslubdagi - «Koreya milliy taekvondo jang sa’nati» yaratilishi e’lon qilinishidan keyin amalda keng qo‘llanila boshlangan. 1961-yilda Choy Xon Xi Koreya Taekvondo assotsiatsiyasiga rahbarlik qiladi. 1966-yilda Seulda Taekvondo Xalqaro federatsiyasi (ITF) tashkil qilinishi tasdiqlanadi.Biroq oradan 6 yil p ‘tganidan keyin Janubiy Koreyada general Pak Chjon Xi saylovlar natijalarini qalbakilashtirishi asosida uchinchi marta takroran prezident sifatida o‘z faoliyatini boshlashiga norozilik bildirgan genernl Choy Xon Xi norozilik belgisi sifatida Kanadaga 8 jo ‘naydi va bu yerda u o‘zi tashkil qilgan xalqaro tashkilotning qarorgoh-manzilini tashkil qiladi. 1973-yilda Janubiy Koreyada Butun jahon Taekvondo fedaratsiyasi (WTF) tashkil qilinadi va unga Kim Un Yon rahbarlik qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Taekvondo nazariyasi va uslubiyati asoslari.
2. https://jdpu.uz/wp-content/uploads/2021/03/TAEKVONDO-NAZARIYASI-VA-USLUBIYATI.

WORDLY KNOWLEDGE